

Litteraation numero: 103161/69
Äänitteen nimi: Parlatorio s03e02 ihmeet antiikissa
Äänitteen kesto: 41 min
Litteroitu: Tutkimustie Oy 15.11.2022

Puhujien merkinnät: Elina
Jenni

Muut merkinnät: ... Puheenvuoro jää kesken, jatkaa puheenvuoroa
(-) Pois jäänyt sana tai sanan osa
(--) Pois jäänyt jakso
(sana) Epäselvä sana tai jakso
[hakasulkeet] Litteroijan kommentti

Huomautukset: --

[tunnusmusiikkia]

Elina: Tervetuloa kuuntelemaan Parlatorio-podcastia. Tämä on Suomen Rooman-instituutin oma podcast, jossa jutellaan historiasta, ja jonkun verran nykypäivästä, ja niitten välisistä yhteyksistä. Minä olen Elina Pyy, instituutin tutkijalehtori. Ja keskustelen täällä joka kerta jonkun kiinnostavan Rooman kävijän, oman alansa asiantuntijan kanssa. Ja tänään mun kanssa studiossa on keskiajan ja varhaismodernin historian tutkija Jenni Kuuliala Tampereen yliopiston kokemuksen historian huippuyksiköstä, tervetuloa Jenni.

Jenni: Kiitos paljon.

Elina: Ja sulla on täällä semmoinen erityisvieras mukana tänään.

Jenni: Joo, mulla on tässä tällainen kuusiviikkoinen avec, että jos kuuluu jotain hassuja ääniä, niin se johtuu sitten siitä.

Elina: Se on hänen kontribuutionsa keskusteluun.

[tunnusmusiikkia]

Elina: Aloitetaan sillä perinteisellä. Eli jos sä haluat kertoa siitä, että kuka olet, ja erityisesti millainen sun Rooma-suhde on? Miten olet päätynyt Roomaan ja miten olet päätynyt tänne juttelemaan?

Jenni: No mun Rooma-suhde on aika pitkä. Alkoj jo lapsuudessa, koska mun vanhemmat on intohimoisia Italian kävijöitä. Lapsena mä inhosin Roomaa, ja olin sitä mieltä, että ikinä en halua tänne takaisin.

Elina: Mikä siinä oli vikana?

Jenni: No se oli likainen ja siellä oli oksennusta kadulla. Siis 9-vuotiaan mielestä näin. Mutta onneksi mieli mulla muuttui aika vahvasti sitten parikymppisenä. Mä taisin ekan kerran olla joskus vuoden 2002 paikkeilla pidempään Roomassa. Meillä oli semmoinen kurssi yliopistolla, opiskelin siis Tampereella myös. Ja se oli jo aika semmoinen maailmoja mullistavan hieno kokemus. Sitten mä olin 2005, 2006 Fidem-kurssilla, joka on tällainen kansainvälinen keskiajan tutkimuksen aputieteiden kurssi. Ja asuin silloin Villa Lanten asuntolassa Via Faldalla. Ja silloin pääsin tosi hyvin sinuiksi Rooman kanssa, kun se oli tällainen pidempi pätkä.

Elina: Siis onko se kansainvälinen siinä mielessä, että siellä oli ympäri Eurooppaa osallistujia?

Jenni: Joo, ja jopa Brasiliastakin oli yksi katolinen pappi, joka myös siihen aikaan teki tällaista tutkimusta.

Elina: Joo.

Jenni: No sitten mä jotain tutkimuspätkiä tein jo sen jälkeenkin väitöskirjaa tehdessä. Mutta sitten olin Katariina Mustakallion työryhmässä, jolloin me tutustuttiin toisiimme.

Elina: Joo.

Jenni: Ja sehän oli ihan mahtavat kaksi kevättä, meillä silloin siellä.

Elina: Meillä oli siis tosiaan, tämä on saattanut tulla jossain aikaisemmassakin jaksossa esiin, puhutaan tästä Katariinan työryhmästä paljon [naurahtaa]. Mutta siis meillä oli lapsuutta ja nuoruutta esimodernilla ajalla tutkiva tutkimusprojekti silloin.

Jenni: Joo.

Elina: Jenni teki keskiaikaa siihen, mä tein antiikkia. Mutta siis paljon yhteisiä intressejä.

Jenni: Ja tosiaan sitten sen jälkeen olen ollut satunnaisia pätkiä Roomassa tekemässä tutkimusta. Lähinnä Vatikaanissa olevien lähteiden perässä olen siellä ollut. Ehkä mekin ollaan oltu joku kerta muutenkin yhtä aikaa.

Elina: Ollaan joo.

Jenni: Luulisin ainakin.

Elina: Joo.

Jenni: Mutta ehkä Villa Lante on semmoinen, no niin kuin varmaan aika monille kaltaisimmille semmoinen, melkein voisi sanoa toinen koti. Sinne on aina ihana palata.

Elina: Kyllä. Sulta tuli hiljattain ulos uusi kirja, jonka sä teit yhdessä Marika Räsäsen ja Sari Katajala-Peltomaan kanssa, eikö vaan?

Jenni: Joo, näin on.

Elina: Tämä oudot ihmeet. Haluatko sä kertoa siitä vähän?

Jenni: Joo. Eli kirjan nimi on *Verta vuotava kuva ja muita outoja ihmeitä – Eletty usko myöhäiskeskiajalla*. Gaudeamuksen julkaisema kirja. No se lähti liikkeelle, taisi olla Marikan aloitteesta, joku tällainen kahvipöytäkeskustelu, kun ruvettiin puhumaan semmoisista vähän, no, oudoista tapauksista, mitä meillä kolmella on hagiografista tai ihmeisiin liittyvää materiaalia tutkiessa tullut vastaan. Ja alettiin siinä pohtia, että olisipa hauska kirjoittaa näistä yhdessä jotain. Kuitenkin sitten, kun on useimmat aivot ajattelemassa niitä samoja outoja tapauksia, niin niistä voi saada enemmänkin irti, tai ihan uusia puolia irti. Niin valittiin tähän kirjaan semmoisia meidän suosikkitapauksia ja meidän mieltä askarruttaneita vähän kummallisia, jopa ihmeiden kategoriassa kummallisia kertomuksia ja lähteitä. Ja analysoitiin sitten niitä.

Elina: Kiinnostavaa lukea just asiantuntijoiden analyysiä siitä, että mistä näissä on kyse, koska maallikon, aihetta tuntemattoman korvaan ne kuulostaa usein aika absurdeilta ja omituisilta ne kertomukset.

Jenni: Näin on. Joskus jopa vähän tutkijan korviinkin.

Elina: Joo. Ja usein ne liittyy jollain tavalla kehollisuuteen. Näin just, että kehossa on joku vialla, ja sitten koetaan ihmeperantuminen.

Jenni: Joo, nimenomaan. Koska ihan valtaosa kirjatuihin ihmeistä on nimenomaan paranemisihmeitä. Ja sen takia kehollisuus on niissä tosi isossa roolissa.

[tunnusmusiikkia]

Elina: Mennään sitä kautta sitten meidän päivän aiheeseen. Sun tämänhetkinen tutkimus käsittelee juuri kehollisuutta, terveyttä, sairautta varhaismodernilla ajalla, eikö vaan?

Jenni: Joo, näin on.

Elina: Ja ajatuksena oli, että tänään puhutaan just sitten tästä kehollisesta kokemuksesta esimodernissa ja varhaismodernissa maailmassa. Ja erityisesti siitä, jos siinä kehossa jokin asia on vialla tai ei toimi, tai ei ole normatiivisuuden piiriin menevä, eli sairaus tai vamma, ja miten sellaisen kanssa elettiin menneessä maailmassa. Onko tämä sellainen aihe, jota olisi paljon tutkittu? Tai kun sitä tutkitaan, niin millaisten lähteitten kautta sä lähestyt tällaista aihetta?

Jenni: No sanotaan nyt keskiajan tutkimuksen puolelta, että vammaisuuden historian tutkimus on ollut aika kovassa nosteessa viimeisen 10, 20 vuoden aikana. Mutta ei se nyt ihan mitään mainstreamia sielläkään edelleenkään ole. Mutta joka tapauksessa tutkimusta on tullut tosi paljon viime vuosien aikana lisää.

Elina: Mä en siis itse väitä olevani tämän aiheen asiantuntija ollenkaan, mutta mä olen jonkun verran siis pyöritellyt nimenomaan kivun kokemusta antiikissa yhdessä artikkelissa, jonka mä olen kirjoittanut. Ja siihen perehtyessä, niin mulle jäi sellainen vaikutelma, että just kivun ja kärsimyksen kokemus on, tai siis että se on keskiajan ja varhaismodernin ajan historia, jossa sitä on teoreettisesti kehitelty tosi paljon eteenpäin.

Jenni: Joo, se on varmaan ihan totta. Ja varsinkin kivun osalta se tietysti liittyy hyvin vahvasti myös kristinuskoon. Että se, mikä on sitten vielä vähän työnalla tai tulossa, on nimenomaan tällaisen vammaisuuden ja pitkäaikaissairauden, ja sitten tämän kivun kulttuurillisten ulottuvuuksien yhteys, että miten ne sitten oikeastaan liittyy toisiinsa. Ne vaatii, ja toivottavasti nyt saakin sitten osakseen lisää tutkimusta.

Elina: Joo. Ainakin antiikin historian puolella, niin tosi usein ne kipuun ja sairauteen liittyvät lähdeaineistot, niin on materiaalisia. Ei ainoastaan tietenkään, toki meillä on myös paljon kirjallisuutta, jossa kirjoittajat puhuu omista tuskistaan. Mutta siis materiaalista aineistoa siinä suhteessa, että esimerkiksi tällaiset uskonnon harjoittamiseen liittyvät

lähteet, erilaisia parantumiseen, terveyteen ja sairauteen liittyviä pyhäköitä esimerkiksi on kaivettu ja tutkittu tosi paljon Keski-Italian alueella ainakin. Ja sitten sieltä on myös löytynyt tuhansittain erilaisia semmoisia votiiviesineitä, anatomisia votiiveja, eli jotain ruumiinosaa esittäviä pieniä terrakottaveistoksia, joita on oletettavasti annettu jumalille kiitoksena parantumisesta. Miten keskiajan puolella, mitkä on suurimpia lähderyhmiä?

Jenni: No ensin pitää sanoa näihin votiiviesineisiin, että tässä on kyllä nähtävissä aika pitkäkin jatkumo ihan näihin päiviin asti. Toki nyt konteksti on vähän erilainen ja se uskonto. Ja uskonnollinen elämä on ollut erilaista. Mutta että tämä tapa viedä kiitoslahjoja sitten pyhimysten hautapaikoille, niin sehän on jatkunut ihan meidän päiviin asti.

Elina: Ja onko ne myös joskus anatomisia?

Jenni: On joo. Varsinkin keskiajalla, uuden ajan alussa, vietiin usein tällainen vahakuva siitä kipeästä ruumiinjäsenestä. Se ilmeisesti käytettiin sitten kirkkoissa kynttilöinä lopulta se vaha, että se meni sillein käyttöön.

Elina: Käsittääkseni vaha on myös antiikissa käytetty. Varmasti se terrakotta on paremmin säilynyt, mutta on kyllä.

Jenni: Aivan. No mitä sitten tulee kirjallisiin lähteisiin, niin niitä keskiajan puolelta alkaa olla jo jonkun verran. Mä itse olen käyttänyt nimenomaan hagiografista, eli pyhimyksiin liittyvää aineistoa. Ja niin on aika monet muutkin. Että se on ollut tähän tutkimukseen hirveän hyvä, hedelmällinen aineisto sen takia, että ihan valtaosa näistä, niin kuin taisin itse asiassa sanoakin tuossa jo aikaisemmin, niin näistä ihmekertomuksista on nimenomaan paranemisiin liittyviä. Niin niissä se kehollinen kokemus ennen ja jälkeen tämän paranemisen, niin on tietysti sitten keskiössä. Mutta on toki muunkinlaista aineistoa. Esimerkiksi keskiajan kirjallisuudessa on hyvinkin paljon tällaista kehollisuuteen, terveyteen, vammaisuuteen liittyvä sisältöä, jota on sitten käytetty kanssa. Ja toki on siis muutakin aineistoa, lakitekstejä, ties mitä kronikoita.

Elina: Mites sitten nämä surullisen kuuluisat noituusoikeudenkäynnit ja muut, liittyykö niihin vastaavaa materiaalia?

Jenni: No joo, sitten kun tullaan uuden ajan alun puolelle, kun näitä harhaoppi- ja magiasyytöksiä alettiin esittämään, niin joo, kyllä liittyy aiheeseen. Nyt mä puhun siis itse katolisen maailman puolesta tai osalta tästä asiasta, eli en osaa ottaa kantaa protestanttisen Euroopan noitaoikeudenkäynteihin. Mutta esimerkiksi Italiassa, joka on nyt mulle se tutuin alue, niin siellä tuossa 1500-luvun lopulla Rooman inkvisitio alkoi käydä oikeudenkäyntejä noituudesta syytettyjä vastaan. Ja ennen kaikkea myös vähän lievemmistä rikoksista syytettyjä vastaan. Nämä rikokset liittyivät magian harjoittamiseen. Ja tämä terveyden historia tulee tässä vastaan ennen kaikkea kahdentyyppisissä oikeudenkäynneissä. Yleisemmät oli sellaisia, missä joku käytti tällaisia maagisia parantamismenetelmiä, jotka oli oikeaoppisuuden näkökulmasta jollain tavalla epäilyttäviä. Ja sitten toinen paljon pienempi lähderyhmä on oikeudenkäynnit liittyen mustan magian harjoittamiseen. Eli sellaisiin tapauksiin, jossa joku ihminen syytti jotakuta toista ihmistä siitä, että se olisi noitunut tämän ihmisen, tai jonkun hänen läheisensä sairaaksi. Tai jopa tappanut.

Elina: Aiheuttanut jonkunlaisen sairauden tai vammaan?

Jenni: Niin.

Elina: Okei.

Jenni: Mutta täytyy kyllä sanoa, että nämähän ei ollut mitään kauhean yleisiä. Niitä on siis paljon, koska materiaalia on paljon, mutta siinä koko inkvisition aineistossa ne on aika pikkuinen hippunen.

Elina: Joo. Ja luultavasti aika vaikeasti todistettavissa oleva syytös.

Jenni: Joo. Ja siis inkvisitiohan ei mitenkään ollut mikään tällainen jee-jee-noitavainot-tyyppinen organisaatio, vaan ennemminkin suhtautui hyvinkin kriittisesti tällaisiin syytöksiin. Ja piti oikeasti olla tosi hyvät todisteet ennen kuin lähdettiin edes siis käymään oikeutta. Ja sitten ne tuomiot oli, jos tuomioon asti päästiin, niin tietyllä tapaa ajan mittapuulla aika lieviä. Eli mitään tällaista roviolla polttamishysteriaa Italiassa ei ainakaan ollut.

Elina: Miten noissa lähteissä, kuvaillaanko niissä hyvin yksityiskohtaisesti niitä ihmisten kehollisia kokemuksia?

Jenni: Vaihtelee ihan hirveän paljon. Eli jos mä ajattelen tätä hagiografista aineistoa eli näitä ihmekertomuksia, ennen kaikkea nyt olen itse käyttänyt kanonisaatiota eli pyhimykseksi julistamisprosesseja. Tämä on kanssa tällainen sanahirviö. Jossa siis ihmiset todisti heille tai heidän läheisille tapahtuneista ihmeparanemisista. Niin niissä se vaihtelee se niiden kertomusten ja pöytäkirjojen yksityiskohtaisuus hirveän paljon prosessien välillä. Eli osassa kerrottiin tosi yksityiskohtaisesti mitä oli menneillään, mitä tapahtui, minkälaisia oireita näillä ihmisillä oli. Ja osa on sitten taas hyvin semmoisia tiivistettyjä yhteenvetoja siitä, mitä oli meneillään.

Elina: Joo. Koska antiikin lähteissä myös vaihtelee tosi paljon. Ja myöskin tietenkin kirjoittajilla on genrestä johtuen hyvin erilaiset tavoitteet siinä. Että jos vertaa vaikka filosofisia ja lääketieteellisiä tekstejä, niin totta kai niissä on erilaiset taustatavoitteet sille, että minkä takia kuvaillaan, ja kuinka paljon kuvaillaan...

Jenni: Totta.

Elina: ...kärsimystä tai kehollista kokemusta ylipäätään.

Jenni: Joo, ihan sama noissa. Ja sitten toki sekin, että niissä ei aina kerrota sitä, mikä meidän mielestä olisi olennaista. Mikä toki pätee kaikkeen tutkimukseen ja kaikkeen historialliseen aineistoon. Mutta että siinä oli tietyt semmoiset perustekijät, joihin keskityttiin, jotta saatiin selville se, mitä oltiin selvittämässä. Ja se ei sitten aina mene ihan yksi yhteen sen kanssa, mitä nykyajan tutkija haluaisi niistä löytää.

Elina: Tosi harmi, kun niitä kiinnostasi väärät asiat.

Jenni: Nimenomaan [naurahtaa].

Elina: Mutta siis joo, tämä on nimittäin tosi kiinnostava ja vaikea aihe ihan tuollein tutkimusmetodologisesta tai tutkimuksen teoreettisesta näkökulmasta myös, kun ajattelee kehollista kokemusta. Se on aina jotenkin tosi yksityinen asia jollain tapaa, ja voi olla hirveän vaikea selittää edes tässä vieressä, samassa huoneessa istuvalle ihmiselle. Saati sitten saada kiinni jonkun tuhat vuotta tai kaksituhatta vuotta sitten eläneen ihmisen kehollisesta kokemuksesta.

Jenni: Totta, joo, näin on. Ja sitten ainakin mun omassa aineistossa näkyy hyvin se, että oli tiettyjä semmoisia merkkejä, joiden sitten katsottiin todistavan jotakin. Ja nämä merkit on ennen kaikkea niitä, mitä näissä lähteissä siis käydään läpi, että miten se näkyy ulospäin tavallaan se ihmisen sisäinen kokemus, ja se kehollinen kokemus. Mikä on ihan ymmärrettävääkin, että tämä oli se tapa todistaa jotain, koska kyse on kuitenkin oikeudellisista lähteistä.

Elina: Joo. Ja totta kai kehollinen kokemus ei ole mitenkään irrallaan myöskään ympäröivästä kulttuurista. Että onhan se, tavallaan se miten kokee sairautta tai vammaa, niin on varmaan pitkälti kulttuurin määrittelemää, kielen määrittelemää. Mutta sitten taas toisaalta se kehollinen kokemus saattaa puolestaan muokata sitä kulttuuria.

Jenni: Just näin. Joo ja mua on itseäni viime aikoina kiinnostanut erityisesti just tällaiset uskonnolliset skriptit tai narratiivit, jotka on tietyllä tapaa, ei nyt voi sanoa ohjanneet ihmisten kokemuksesta, mutta ohjanneet ehkä sitä, että miten he ovat sanallistaneet ja tulkinneet sen oman kokemuksen. Ja siihen just vaikka tämä ihmeperäneminen tai noituussyytös liittyy tosi vahvasti. Eli ne antoi semmoisen kehyksen sille, miten joku kokemus sitten tuotettiin ulospäin ja kerrottiin muille ihmisille. Ja ehkä myös jäsenettiin omassa mielessä joku tällainen, mitä oli tosi vaikea selittää itsellekään, että mitä mulle tapahtuu.

Elina: Niinpä. Että jos meillä tänä päivänä, jos minulla vaikka olisi se sama ruumiillinen kokemus kuin jollakin ihmisellä näissä sun lähteissä, niin mä luultavasti tulkitaisin sitä aivan eri tavalla.

Jenni: Nimenomaan. Sä luultavasti lähtisit aika lääketieteellisestä tulkinnasta.

Elina: Niinpä.

Jenni: Ja pystyisit myös odottamaan, että mitä sulle tapahtuu, jos se on joku krooninen asia, niin sen myötä mitä nyky lääketiede sitten tietää. Mutta tällaista menetelmään ei tietenkään ollut.

Elina: Mutta joo, tosiaan tämä on hirveän hyvä nostaa tässä esiin, että sairaus ja vamma jollain tapaa on aina kulttuurisia narratiiveja. Että mä huomasin itsekin, että mä tuossa alussa puhuin sairaudesta tai vammasta sillä tavalla, että kehossa on joku vialla. Mutta sehän on aina, siis se on jo itsessään arvotus ja arvio, että siinä on joku vialla. Se perustuu ajatukseen siitä, että on jonkunlainen terve normatiivinen keho.

Jenni: Just näin.

Elina: Ja se kuka sen terveen normatiivisen kehon määrittelee, millä tavalla, niin se taas on vaihdellut ajassa ja paikassa tosi paljon.

Jenni: Se on ihan totta. Tosi paljon just esimodernin ajan vammaisuuden tutkimuksessa on pohdittu sitä, että mitä ylipääntensä tarkoittaa vammaisuus. Varsinkin nyt englannin kielen disability-termin kautta. No mitään yksiselitteistä vastaustahan siihen ei ole, koska se on siihenkin aikaan vaihdellut tilanteesta riippuen, ihmisen sosiaaliluokasta, joka nyt on anakronistinen termi, mutta kuitenkin siitä riippuen, tai sen ihmisen iästä tai asuinpaikasta tai sukupuolesta riippuen. Eli se ei ole silloinkaan ollut mitenkään kiveen hakattua. Ja saatika sitten verrattuna nykypäivään, se ei ole ollut. Mutta yksi semmoinen määritelmä, josta mä itsekin tykkään, joka musta ehkä helpoiten selittää sitä sen määritelmän vaihtelevuutta on se, mitä terveys on kenties tarkoittanut. Ja siinä monet tutkijat, minä muiden muassa, ajatellaan, että terveys on ollut sitä, että ihminen on ollut kykeneväinen toteuttamaan ne oman sosiaaliseen roolinsa liittyneet odotukset.

Elina: Jotka on erilaisia eri ihmisille tietysti.

Jenni: Niin. Koska sitten kun ajattelee semmoista, sanotaan nyt jossain määrin täydellistä fyysistä hyvinvointia, mihin ehkä nyky maailmassa usein pyritään, niin se ei välttämättä ollut kauhean monen osana varhaismodernina aikana.

Elina: Niin.

Jenni: Ihan kun ajattelee aikakauden olosuhteita ja lääketiedettä ja ibuprofeenin puutetta ja niin edespäin. Niin luultavasti se odotusarvokin siitä, että mitä on terveys, on ollut aika toisenlainen.

Elina: Aika harvalla on ollut mahdollisuudet sellaiseen terveyden optimointiin, mitä-

Jenni: Täydellisiin hampaisiin tai johonkin vastaavaan.

Elina: Joo. Mutta se, että on pystynyt suorittamaan ne omalle sosiaaliselle roolilleen olennaiset tehtävät, on ehkä.

Jenni: Niin. Ja tämän takia just vaikka jonkun verran pohdittu sitä, että onko esimerkiksi lapsettomuus, sanotaan nyt vaikka 1200-luvun ranskalaiselle aatelisnaiselle, ollut paljon pahempi vamma kuin vaikka jonkun räätälin puuttuva jalka. Ja luultavasti on siis. Eli tosi tilannesidonnaista.

Elina: Ja vaikuttanut koko elämään laajasti.

Jenni: Niin.

[tunnusmusiikkia]

Elina: Sä erityisesti sun tutkimuksessa perehdyt tähän terveyden ja uskonnon väliseen suhteeseen, tai nimenomaan eletyn uskonnon, harjoitetun uskonnon väliseen suhteeseen. Se on varmaan ollut keskiajalla ja varhaismodernilla ajalla tosi tiivis, kun ajattelee, että semmoista lääketieteellisten auktoriteettien etabloitunutta verkostoa niin kuin meillä ei ole samalla tavalla ollut, vaan se on kietoutunut hyvin vahvasti siihen kirkkoon.

Jenni: Joo, ja ennen kaikkea mä näen sen niin, että koska eletty usko itsessään on ollut läsnä kaikessa ihmisten tekemisessä, ja kaikessa niiden kokemuksessa itsestään ja ympäröivästä maailmasta, niin sitä ei mitenkään voisikaan erottaa, näitä asioita toisistaan. Että se, mikä merkitys sitten lääketieteellä on ollut, niin se on tietysti vaihdellut maantieteellisesti ja ajallisesti ihan hirveän paljon. Että just vaikka Italiassa, Etelä-Ranskassa on kuitenkin ainakin varakkailla ihmisillä ollut mahdollisuus saada myös sitä lääketieteellistä näkemystä. Kun taas vaikka Suomessa nyt ei ollut keskiajalla ensimmäistään yliopistokoulutettua lääkäriä.

Elina: Ainakin siis antiikin maailmassa tuntuu, että usein se raja lääkärin ja filosofin ja kansanparantajan välillä saattaa olla hirveän häilyvä. Että monet näistä antiikin lääketieteellisistä teksteistä esimerkiksi, niin ei ne ole varsinaisesti lääketieteen harjoittajia välttämättä, jotka ne on kirjoittanut.

Jenni: Joo, ja yleensäkin esimodernilla ajalla, varhaismodernilla ajalla vallitsi tällainen, kai se on suomeksi lääkinnällinen moninaisuus, englanniksi käytetään termiä medical pluralism. Jolla viitataan just siihen, että ihmiset sekä selitti erilaisia sairauksia ja vammojaan että haki niihin hoitoa samaan aikaan tosi monilta erityyppisiltä tahoilta. Että ne saattoi olla näitä koulutettuja lääkäreitä tai kirurgeja, kansanparantajia, partureita-

Elina: Magian harjoittajia.

Jenni: Magian harjoittajia. Ja sitten tietysti pyhimyksiä, silloin kun puhutaan katolisesta maailmasta. Ja kyllähän siis käsittäkseni myös protestanttisessa maailmassa, onhan sitä paranemista haettu sielläkin Jumalalta. Mutta se ei ole sitten ollut pyhimys, ja se mekanismi on ollut vähän toisenlainen. Ja nämä ei välttämättä ole ollut mitenkään toisiaan poissulkevia tai edes välttämättä missään arvojärjestyksessä, nämä eri menetelmät. Vaan on tutkimuksia esimerkiksi siitä, että renessanssijan hyvinkin varakkaat ihmiset on saattaneet hakea sitä apua kansanparantajalta samaan aikaan kuin lääkäriltä.

Elina: Joo, että ne ei sulje toisiaan pois.

Jenni: Ei.

Elina: Joo. Antiikin maailmassa just nämä parantumiseen, terveyteen ja sairauteen liittyvät pyhäköt tai kulttipaikat, niin nekin on olleet siinä mielessä hirveän moninaisia, että se ei ole välttämättä ollut mikään yksi tai sama jumaluus aina, vaan useilta jumaluuksilta on voitu hakea apua terveyteen ja sairauteen liittyen. Varmaan kaikkein kuuluisin on kuitenkin sitten tämä Asklepios-jumala, jonka pyhäköihin, varsinkin Pergamonissa olevaan suuren pyhäkköön tehtiin ihan tällaisia, ikään kuin pyhiinvaelluksia, että mentiin sinne viettämään yötä, ja sitten ehkä unessa saatiin tältä jumalalta jonkunlaisia neuvoja parantumiseen, jonka seurauksena saatettiin sitten alkaa erinäisille dieeteille tai tehdä muita hoitotoimenpiteitä. Niin mulla tulee tästä hirveän voimakkaasti taas sellainen olo, että siinä on jatkumo antiikista keskiaikaan. Keskiajalla varmasti pyhiinvaelluksia myös tehtiin terveys- ja sairausmielessä jonkun verran?

Jenni: Joo ja hyvin paljonkin tehtiin. Eli varhaisemmalla keskiajalla etenkin oli tapana se, että mentiin sinne pyhiinvaelluspaikalle, joka yleensä oli pyhimyksen hauta, rukoilemaan sitä paranemista siellä haudalla. Tämä perinne kyllä siis jatkui. Mutta sitten siihen rinnalle tuli myöhäisellä keskiajalla tämä votiivilupauksen tekeminen, jossa siis rukoiltiin pyhimykseltä apua, ja sitten luvattiin vastalahjaksi just tällainen votiiviesine tai vastalahja, jos sitten pyhimys parantaisi. Että silloin nämä paranemiset useammin tapahtuivat sitten kauempana siitä pyhimyksen haudalta. Mutta pitää sanoa vielä tuohon, mitä mainitsit tästä, että unessa tuli näitä terveydenhoitovinkkejä, niin kyllä sitten myöhemminkin tämä uskonnollinen ja ns. maallinen parantaminen meni usein iloisesti sekaisin myös saman parantajan kohdalla. Just esimerkiksi tällainen, saattaa olla monille Rooman kävijöille tuttu pyhimys kun Francesca Romana, joka oli 1300-1400-luvun taitteessa elänyt trasteverelainen matroona, josta tuli sitten pyhimys. Niin hän esimerkiksi ihan suoritti tällaisia lääketieteellisiä toimenpiteitä, joita sitten myöhemmin tulkittiin ihmeiksi luultavasti sen takia, että hänellä oli pyhimyksen maine. Eli ihan tässä samoillakin ihmisillä, henkilöillä, saattoi olla erilaisia rooleja, jotka sitten sulautuivat yhteen.

Elina: Niin että häntä ehkä elinaikanaan on pidetty pikemminkin parantajana.

Jenni: Niin.

Elina: Ja sitten se on saanut niitä uskonnollisia konnotaatioita myöhemmin.

Jenni: Luultavasti just näin.

Elina: Joo, toi on tosi kiinnostava esimerkki.

[tunnusmusiikkia]

Elina: Haettiin niillä pyhiinvaelluksilla yhtä lailla parannusta akuuttiin sairauteen kuin vaikka johonkin synnynnäiseen vammaan? Että onko sellaisiakin tarinoita, jossa joku vamma, josta ihminen on kärsinyt koko elämänsä, niin parantuukin sitten?

Jenni: No joo. Itse asiassa tässä on ainakin semmoinen tilastollinen muutos just sen takia, että niihin akuutteihin tilanteisiinhan on paljon helpompi hakea sitä apua siinä paikanpäällä. Kun sitten taas näille pyhiinvaelluksille usein lähdettiin jonkun pidempiaikaisen vaivan takia. Ja sen takia näissä varhaisemmissa ihmekertomuskokoelmissa onkin ehkä enemmän tämmöisiä pitkäaikaisista vammoista ja sairauksista parantuneiden kertomuksia, kun sitten taas myöhemmissä on enemmän akuutteja tilanteita. Toki siinä on sitten sellainenkin tekninen seikka, että jossain vaiheessa ehkä 1300-, 1400, 1500-luvulla, ja varsinkin sitten uuden ajan alussa, alettiin pitää jollain tapaa uskottavampina niitä kertomuksia tämmöisistä akuuteista tilanteista, paranemisista. Että niiden määrä aineistossa kasvaa. Mutta todennäköisesti ihmisten arjen kokemuksessa tämmöistä eroa ei tehty.

Elina: Joo. Korostuuko niissä sun käyttämissä lähteissä jotkut tietynlaiset vaivat enemmän kuin toiset?

Jenni: Keskiajan osalta korostuu sellaiset, joille on raamatullinen esikuva. Eli se, että mitä Jeesus paransi, niin tämäläisyyksiä ihmeitä sitten suosittiin, kun näitä ihmeitä kerättiin kirjoihin ja kansiin. Eli erilaiset liikuntavammat, sokeus, sitten lapsille tapahtuneet onnettomuudet ja kuolemantapaukset ja niistä selviäminen, on ehkä se kaikista näkyvin, sanotaan 1200-, vielä 1300-luvullakin. Mutta sitten alkaa tulla myös tosi paljon erilaisia onnettomuuksia, muitakin kuin lapsille tapahtuneita. Ja sitten tämmöisiä kaikenlaisia kuumetauteja, niitä on halki historian pyhimykset ahkerasti parantaneet. Ja kaikkea sentyyppistä. Joskus vähän semmoisia epämääräisiäkin sairauksia, mistä on aika vaikea saada käsitystä, että mikä oli kyseessä. Mutta se, minkä ne ehkä mun mielestä kertoo on se, että lopulta ihmiset haki kyllä ihan kaikenlaisiin ongelmiin ja vaivoihin apua. Koska on myös joukossa semmoisia tapauksia, mistä nyt ehkä vähän ajattelee, että mikäköhän tässä se ihme mahtoikaan olla, mutta minkä sitten aikalaiset on syystä ja toisesta kokeneet ihmeiksi.

Elina: Ai esimerkiksi sellaisia, jos se parantuminen tuntuu jollain tavalla luonnollisemmalta tai spontaanimmalta, että tässä nyt ei-

Jenni: Joo.

Elina: Joo.

Jenni: Ja vaikka tässä meidän alussa mainitussa kirjassa me käydään jonkun verran tämmöisiä läpi. Yksi niistä on esimerkiksi semmoinen, missä ranskalaisen aatelin naisen kellarit täytyy vedellä, kun Seine-joki tulvii. Ja sitten edesmenneen kuningas Ludvig IX:n hatulla tehdään ristinmerkki sinne tulvaveden päälle. Ja sitten aikanaan se tulvavesi kaikkooa, ja tämän naisen taloudessa olevat ihmiset pystyy taas menemään ottamaan viiniä tynnyreistä. Ja tätä pidetään ihmeenä. Vaikka toki nykyihminen voisi ajatella, että no tulvavesi...

Elina: Tulvavesi kaikkooa.

Jenni: ...kaikkooa. Mutta tässä pointti olikin juuri se ristinmerkki. Ja sitten se, että tämän naisen kellareista tulvavesi kaikkosi nopeammin kuin naapureiden kellareista.

Elina: Ja he saivat viiniä...

Jenni: Nopeammin.

Elina: ...varhaisemmin [naurahtaa]. Okei.

Jenni: Eli tämäläisyyksiset mun mielestä kertoo hyvin siitä, että varmaan oikeassa elämässä on ihan hirveän paljon tulkittu ihmeeksi semmoista, mitä sitten nämä kirjurit, kirkonmiehet eivät katsoneet tarpeeksi vakuuttaviksi tapauksiksi.

Elina: Niin, että ihmisillä on ollut voimakas halu uskoa siihen ihmeeseen.

Jenni: Joo. Joskin sitten taas pitää sanoa sekin, että ihan mitä tahansahan ei pidetty kuitenkaan ihmeenä. Että kyllä näillä aina oli joku tämmöinen peruste, että minkä takia vaikka se tulvaveden kaikkoaminen oli ihme toisin kuin naapurin tulvaveden kaikkoaminen.

Elina: Joo. Että aivan kaikenlaisiin vaivoihin on epäilemättä apua, mutta sitten siinä näkyy ero siinä, että mitä on päätyntä kirjallisiin lähteisiin.

Jenni: Just näin. Eli nämähän, niin kuin tietysti mikään historiallinen aineisto, ei ole tilastollisesti pitävää.

[tunnusmusiikkia]

Elina: Usein kun puhutaan vammaisuudesta ja sairauden ja vammojen historiasta, niin siinä myös nousee esiin tämä toimijuuden käsite. Että kysymys siitä, tai ylipäätään, että määrittääkö sitä sairautta tai vammaisuutta se, että mitä ihminen pystyy tekemään ja millaista toimijuutta hänellä ehkä siitä huolimatta tai sen takia on. Niin nämähän tekee kaikenlaisia asioita nämä sun lähteissä olevat ihmiset, kulkee pitkiä matkoja. Onko nämä sun mielestä sellaisia lähteitä, joitten perusteella me voitaisiin oikeasti päätellä jotain siitä, että kuinka rajoittavaa tällainen fyysinen impairment tai disability on ollut esi- tai varhaismoderneissa yhteisöissä?

Jenni: Toi on tosi hyvä kysymys, jota olen itsekin paljon miettinyt. Koska tässä on vähän semmoinen lähdetekninen haaste ylipäätensä liittyen siis vammaisuuden ja krooniseen sairauden historiaan, ainakin nyt siis keskiajalla, uudenajan alussa, että se yleensä mainitaan lähteissä silloin kun se ongelma, eikä silloin kun se oli neutraali asia. Ja sen takia tietysti korostuu ne negatiiviset puolet myös hirveän helposti sitten tutkimuksessa ja niissä tulkinnoissa. Mutta kyllä mä nyt sanoisin sen perusteella, mitä näitä ihmeitä olen tuhansia läpi käynyt, että kyllä niiden kautta voidaan myös nähdä se toinen puoli, eli se ei-rajoittavuus. Mulla on esimerkiksi tullut vastaan jonkun verran semmoisia tapauksia, joissa joku ihminen, jolla on joku krooninen vamma tai sairaus, tekee esimerkiksi töitä ihan normaalisti. Ja mun mielestä nämä on aika hyvä osoitus siitä, että no, ei sen tarvinnut poissulkea mitään. Tai joka elää ihan normaalia perhe-elämää siitä huolimatta. Mutta silloin kun on kyse varsinkin tällaisesta ihmeperänemisestä, niin se ei auttanut sen ihmeen todistamista, jos siitä meni kertomaan, että no ei tämä ole oikeastaan haitannut elämääni mitenkään. Vaan sitä kurjuutta ja kärsimystä ja vaikeutta oli pakko korostaa, koska sitä kautta osoitettiin, että se ihme oli ensinnäkin välttämätön, ja että se pyhimyksen voima oli suuri. Niin näiden neutraalien tai jopa positiivisten kokemusten esille kaivaminen on vähän semmoista rivien välistä lukemista. Tai oikeastaan aika paljonkin.

Elina: Mikä ei tietenkään siis kuitenkaan tarkoita, että niitä ei olisi ollut ollenkaan.

Jenni: Nimenomaan. Ja sitten tässä tullaan vielä semmoiseen vammattomuusolettamaan, eli että hirveän helposti, tästä on itse asiassa sukupuoli- ja seksuaalivähemmistön tutkijat puhunut paljon tämmöisestä hetero-olettamasta, että hirveän helposti ajatellaan, että jos lähteessä ei sanota jotakin, niin oletetaan, että se ihminen oli heteroseksuaali tai cissukupuolinen tai vammaton. Ja sitähan me ei oikeasti voida tietää, koska näistä asioista ei välttämättä vaan puhuttu, jos ei se ollut olennaista.

Elina: Niinpä. Että se voi olla, että vaikka joku vamma ei ole ollut sille tietylle dokumantille, sille tietylle kontekstille relevanttia, ja sitten sen takia siitä ei puhuta.

Jenni: Nimenomaan.

Elina: Itse asiassa voisi ajatella, että aika monella on saattanut olla esimodernilla ajalla, niin kuin nykyäänkin itse asiassa saattaa olla joku, jotain sattunut elämän aikana, jostain jäänyt joku toiminnallinen vamma tai muuta. Ainakin, mä taas puhun näistä parantumispyhäköistä, koska mä koen ne kauhean kiehtovina siellä kreikkalaisroomalaisessa maailmassa, niin niitä on yritetty hirveästi luokitella, että onko näissä jonkunlaista eroa. Että joistakin pyhäkköalueilta löytyneet anatomiset votiivit on ihan dominoivasti sukupuolielimiä kuvaavia, esimerkiksi kohtuja tai peniksiä tai muuta. Ja sitten on ajateltu, että nämä liittyy jollain tavalla oletettavasti hedelmällisyyteen ja lisääntymiseen. Aivan varmoja ei voida olla, koska niillä voi olla muitakin merkityksiä. Mutta sitten taas joitakin toisilta pyhäköiltä löytyneet esineet, niin on pääasiassa jalkoja tai käsiä. Ja se on hyvin spekulatiivista mitä siitä voidaan päätellä, mutta joitakin sellaisia ehdotuksia, teorioita on, että olisiko nämä sitten sellaisia pyhäköitä, joihin oltaisiin hakeuduttu nimenomaan vaikka esimoderniin agraarielämään liittyvien vaivojen takia, että on sattunut joku vamma jalalle tai kädelle, tai on jotain työn rasittamia niveliä tai muuta. Mutta siis että loppujen lopuksi se on luultavasti ollut aika yleistä, että maatalousyhteisössä vaikka on sattunut onnettomuuksia tai on työn rasittamia niveliä.

Jenni: Joo, tämä on ihan totta. Mulla on tullut vastaan tutkimus, jonka yksityiskohdat muistan nyt hyvin huonosti, mutta se oli Pohjois-Englannissa tehty arkeologinen kaivaus, jossain päin Yorkshireä muistaakseni. Ja siellä hautausmaalta löydetyistä luurangosta, ja ne luurangot oli siis keskiajalta jonnekin varmaan 1600-, 1700-luvulle, niin oliko niin, että noin kolmanneksessa oli semmoisia paleopatologisia muutoksia, jotka on siis nähtävissä tänä päivänä, ja jotka on vaikuttanut jotenkin näiden henkilöiden liikuntakykyyn. Ja totta kai sitten tässä on vaan ne vammat tai sairaudet, jotka jättää jälkensä luihin. Onhan ihan valtavan paljon kaikkea semmoisia, joka ei jätä, ja on silti vaikuttanut. Tämä on toki köyhää aluetta, jossa ihmiset on tehnyt tosiaan paljon raskasta ruumiillista työtä, ja ravitsemuskaan ei aina ole ollut ihan viimeisen päälle. Mutta se ehkä antaa jotain osviittaa siitä, että miten tavallisia jonkinlaiset pitkäaikaiset vaivat on ihmisten elämässä olleet.

Elina: Ja se on varmasti muokannut sitä käsitystä siitä normatiivisesta kehosta. Että se on ehkä ollut erilainen kuin meillä nykyään.

Jenni: Niin just. Ja tämän ei tietenkään tarkoita sitä, että voi kamalaa, keskiajalla kaikilla oli kamalan synkkää ja hampaat putosi suusta ja oli kaikki maailman vammat ja sairaudet. Mutta niin kuin sanoit, niin se on kyllä varmasti vaikuttanut siihen, mitä ihmiset on terveydestä odottaneet ainakin. Ja tavallaan siitä myös, että mikä on ollut siltä joukosta poikkeavaa. Koska hirveän paljon on pohdittu myös sitä, että onko jollain tapaa vammaiset ihmiset joutuneet yhteisön silmätikuksi. Mutta että jos ajatellaan, että aika monella on ollut jotain pientä, niin se joku pieni ei nyt vielä ole riittänyt kyllä siihen, että ihmisen asema olisi muuttunut yhtään miksiäkään.

Elina: Joo, joskus esimoderneihin aikoihin liittyy myös sellaisia käsityksiä, tai ajatus siitä, että kyseessä on aika karu maailma, jossa vammaisena syntyneet lapset vaikka jätetään heti heitteille ja näin. Että ehkä tämä on sellainen myytti, jota tutkimus pyrkii vähän purkamaan myös. En sano, etteikö näin olisi tapahtunut, mutta ei ehkä ihan siinä määrin kuin mitä usein ajatellaan.

Jenni: Joo, tämä on ihan totta. Varsinkin jossain muutamien vuosikymmenten takaisissa kirjoissa on aika erikoisia näkemyksiä tästä aiheesta. Mutta toivottavasti pikkuhiljaa uusi tutkimustieto lyö siinä mielessä läpi, että ei niitä lapsia nyt ainakaan noin vain hylätty sen takia, että niillä oli joku vamma.

Elina: Niinpä. Mä olen puhunut itse asiassa jossain aikaisemmassa Parlatorio-jaksossa tästä, koska muhun teki vaikutuksen siellä Tampereella Vapriikissa olleessa Ostia-näyttelyssä, siellä oli tämä tapausesimerkkihenkilö, josta oli siis luuston perusteella tutkittu, että hänellä oli synnynnäinen leukojen luutumisongelma. Sillein, että suu ei auennut kunnolla. Ja hänellä oli porattu tuohon hampaitten väliin semmoinen pieni reikä, josta hän pystyi syömään pillin kautta nestemäistä ruokaa. Ja se oli jotenkin, siis se jäi mulla mieleen sen takia, että se oli jotenkin selkeä esimerkki siitä, että tästä ihmisestä on pidetty huolta. Ja hän oli ihan hyvissä voimissa, ilmeisesti ei ollut kärsinyt aliravitsemustiloista, oli pystynyt tekemään työtä ja kaikkea.

Jenni: Joo, se oli kyllä ihan älyttömän hieno museo-, ei nyt voi varmaan sanoa esine, mutta tällainen näytteillä oleva asia.

Elina: Joo, todella vaikuttava.

Jenni: Oli, joo.

[tunnusmusiikkia]

Elina: Mä voisin kysyä myös vertailukohtaa sieltä keskiajan ja varhaismodernin ajan puolelta. Että samanlailla kuin tätä apua saatettiin hakea hyvin laajasti, sä sanoit, että lääkäreiltä tai kansanparantajilta tai magian harjoittajilta tai uskonnollisilta auktoriteeteiltä, niin samanlaillahan sitten lääkintäkeinot oli moninaisia. Että ainakin antiikissa nämä tuntuu menevän suloisesti sekaisin. Siis että on erinäiset lääkekasvit, sitten on kaikenlaisia parantavia kiviä, joita ymmärtääkseni käytettiin sitten vielä myöhemminkin. Jalokivillä oli erilaisia parantavia voimia. Amuletteja, jotka on jo selkeästi enemmän sinne magian puolelle. Mutta niissä amuleteissa saattoi olla sisällä jotain lääkekasvia, jonka ajateltiin hoitavan. Onko tämä näin moninaista myöskin sitten myöhemmin siellä varhaismodernilla ajalla?

Jenni: On. Ja hyvä esimerkki tästä moninaisuudesta on esimerkiksi lukuisat pyhimyksenä pidetyt henkilöt, jotka myös siis lääkitsivät yhteisönsä jäseniä, vaikka jollain lääkekasveilla ja voiteilla ja tämäläisyyksillä. Eli että siinäkin mielessä uskonnollinen, ja ehkä meidän vinkkelistä ei niin uskonnollinen parantaminen, kulki tosi vahvasti käsikädessä.

Elina: Joo. Oliko jossain niistä sun lähteistä sellainen tapaus, jossa pyhimys oli varoittanut ihmistä jostain myrkytyksestä tai jostain vaarasta, ja sitten sen perusteella tämä henkilö oli hakenut apua lääkäriltä, niin oli joku tällainenkin?

Jenni: Joo, oli. Tämä on semmoisen roomalaisen pyhimyksen kuin Filippo Nerin kanonisaatioprosessista. Saattaa olla kanssa Rooman kävijöille tuttu henkilö. Chiesa Nuova oli hänen kirkkonsa. Siellä oli semmoinen kanssa munkki, joka oli yhdessä vieraassa talossa Roomassa, ja söi pari viikunaa. Ja sitten hän tunsu semmoista karvasta makua suussaansa syötyään ne viikunat. Ja hänen huoneessaan oli Filippo Nerin kuva. Eli Filippo Neri oli tässä vaiheessa jo siis kuollut. Mutta hän kuuli tavallaan sen maalauksen sanovan, että sylje se ulos, ja hän sylki ne viikunat ulos. Ja sitten hän tuli silti hirveän sairaaksi niistä viikunoista. Mutta häntä hoitanut lääkäri kertoi hänelle, että hän olisi kuollut, jos ei tämä Filippo Neri, tai Filippo Nerin kuva, olisi käskenyt häntä sylkäisemään niitä viikunoita. Eli sitten se lääkäri antoi vielä tälle henkilölle lääkettä, niin että hän sitten otti sitä muutaman päivän, ja sitten parani.

Elina: Joo. Uskonnon ja lääketieteen väliseen suhteeseen liittyen, tosi usein kun mä luen roomalaisia lähteitä, niin mulle tulee sellainen olo, että se kärsimys ja kipu on usein, sitä ajatellaan jollain tavalla väistämättömänä, ehkä jopa ansaittuna. Tai että siinä ei kuitenkaan ole mitään semmoista lähtökohtaisesti ylevöittävästä tai positiivista. Kun taas usein kristillisissä lähteissä, ehkä se tulee sen Kristuksen kärsimyksen ja pyhimysten kärsimyksen myötä. Vaikuttiko se ihmisten elämän muuten, uskotko?

Jenni: Itse ajattelen niin, ja tähän mulla nyt tosiaan ei ole mitään kauhean vedenpitäviä todisteita, niin kyllä mä ajattelen, että se että on ollut tällaisia esimerkkejä siitä, että siitä kärsimyksestä on jotain hyötyä, niin että se olisi saattanut ainakin jossain tilanteissa auttaa ihmisiä kestäämään ne omat tai läheistensä tuskat ja kivut. Tämä ei tarkoita sitä, etteivätkö tavalliset ihmiset ei olisi pyrkinyt lievittämään niitä kipuja. Niitä pyrittiin. Eli tällainen kivun ja kärsimyksen etsiminen Kristuksen esimerkkiä seuraten oli hyvin vahvasti nimenomaan pyhimyksille, pyhille ihmisille.

Elina: Marginaalinen ilmiö.

Jenni: Niin, ja tavallaan heille varattu, heidän harjoittamansa toiminta.

[tunnusmusiikkia]

Elina: Mä mietin, että me voitaisiin ehkä lopettaa sellaisella, jos sulla tulee mieleen joku tosi mehukas tarina tai ihme, joka ehkä havainnollistaisi jollain tavalla tätä varhaismodernin tai keskiaikaisen maailman kokemusta sairaudesta tai vammasta.

Jenni: Joo. No tähänhän mun on pakko ottaa nyt sitten sellainen esimerkki, jonka mä tiedän, että on yksi sun suosikki-ihmeistä, tämmöisen takaisin kasvaneen kielen tapaus.

Elina: [naurahtaa] Tämä taisi olla siinä sun artikkelissa silloin meidän työryhmän aikana?

Jenni: Joo, niin oli. Eli tämä tapaus on peräisin englantilaisen pyhimyksen Thomas Cantilupen kanonisaatioprosessista. Ja se kertoo tämmöisen 1200-luvun lopussa, 1300-luvun taitteessa Walesin ja Englannin rajalla eläneen nuorukaisen tai pojan kohtalosta. Tämä poika itse ei ollut todistamassa siinä kanonisaatiokuulustelussa tästä ihmeestä, mutta kymmenen muuta ihmistä olivat. Ja he kaikki kertovat aika lailla samantyyppisen kertomuksen siitä, että tämä poika oli syntynyt ilman kieltä, eikä sen takia pystynyt puhumaan. Ja hän eli jonkinlaisena irtolaisena tai kerjäläisenä tosiaan täällä rajaseudulla Ludlow-nimisessä kylässä, ja sitten Herefordin kaupungissa, jossa Thomas Cantilupen hauta sijaitsee. Ja tämä poika tosiaan siis kerjasi näiden porvareiden luona, joita täällä alueella asui. Ja myös sitten Herefordin fransiskaaniin luona. Häntä kohdeltiin aika huonosti, mikä kertoo paljon ajan hierarkioista. Eli muutamat todistajat tässä kertoo, että miten häntä piestiin, ja hän ei silti puhunut mitään, vaan huusi vain niin kuin koirat, joita piestään huutavat. Ja tämä nyt ei kerro vammaisiin kohdistuneesta väkivallasta, vaan ennemminkin kerjäläisiin ja hyvin köyhiin ja huonossa asemassa oleviin kohdistuneista, ja myös koiriin kohdistuneesta, väkivallasta. No mutta joka tapauksessa se outous ehkä tässä tapauksessa tulee sitten siitä, että jossain vaiheessa, kun tämä poika pyöri siellä Ludlown kylässä, niin siellä oli käymässä tämmöinen merkittävä Herefordin fransiskaani, joka kehotti tätä poikaa tekemään pyhiinvaelluksen Thomas Cantilupen haudalle, jotta hän saisi kielen ja voisi sitten puhua.

Elina: Tunnettiinko tämä Thomas Cantilupe siinä vaiheessa jo parantavista kyvyistään?

Jenni: Joo, hän oli hetken aikaa ihan valtavan suosittu pyhimys. Ja tämä poika meni sinne Cantilupen haudalle ja sen seurauksena hänelle kasvoi vain semmoinen ihan pikkuinen kieli, jolla hän ei pystynyt vielä kauhean selvästi puhumaan. No tämä poika meni takaisin sitten tänne Ludlowhon ja kohtasi nämä samat ihmiset ja samat fransiskaanit siellä uudestaan, jolloin sitten he kehottivat, että mene takaisin sinne Thomas Cantilupen haudalle. Ja muistaakseni tässä vaiheessa sitten nämä fransiskaanit ihan suorastaan kädestä pitäen veivät hänet sinne. Ja hän vietti siellä yön. Ja sitten hänelle kasvoi näiden todistajien mukaan pitkä ja kaunis, vaaleanpunainen, täydellinen kieli, jolla hän puhui täydellistä englantia ja kymriä. Tästä tapauksesta oudon itse asiassa aika moni muukin seikka. Muun muassa se, että tässä Cantilupen prosessissa on myös toinen ihme, josta on vain yksi todistaja, joka kertoo Filippus-nimisestä pojasta, tämän ensimmäisen pojan nimi oli siis Johannes, myöhemmän Filippus, joka niin ikään sai Cantilupen haudalla kielen. Ja sitten siinä on vielä yksi semmoinen pikkuinen, aivan epämääräinen maininta Hugo-nimisestä pojasta, jonka ilmeisesti isoäiti olisi katkaissut hänen kielensä, joka sitten olisi kasvanut täällä Cantilupen haudalla takaisin.

Elina: Eli useampi tapaus, jossa Cantilupe on nimenomaan näitä kieliä kasvatellut?

Jenni: Joo. Ja nimenomaan siis, mä olen itse käynyt läpi siis tuhansia ihmekertomuksia, ja nämä on ne ainoat tämmöiset kielen takaisinkasvuihmeet. Ja tässä on pakko just korostaa sitten näitten todistajia, eli kymmenen, ja he on siis valan alla, käsi raamatulla vannoneet puhuvansa totta.

Elina: He ovat nähneet sen kielen?

Jenni: Niin. Ja se, että mitä sitten oikeasti oli tapahtunut, noin niin kuin nykyihmisen vinkkelistä oikeasti, niin sehän on itse asiassa aika epäolennaista...

Elina: Niin on.

Jenni: ...silloin kun me tulkitaan näitä tekstejä. Että niille ihmisille se oli totta.

Elina: Varmaan tähän anekdoottiin on nyt hyvä lopettaa. Kiitos Jenni, että olit keskustelemassa. Oli tosi hyvä ja ajatuksia herättävä jutteluhetki. Ja toivottavasti herätti ajatuksia myös kuulijoissamme.

Jenni: Kiitos, oli tosi kiva olla täällä.

Elina: Tämä oli Suomen Rooman-instituutin Parlatorio-podcast. Ja voit kuunnella sitä Spotifyssa tai muissa yleisimmissä podcastpalveluissa, tai instituutin nettisivuilla.

[tunnusmusiikkia]